
doorliep het stedelijk gymnasium in Groningen en studeerde eind jaren negentig in diezelfde stad theologie. Hij werd er lid van het corps *Vindicat Atque Polit*, maar was toen al geheelonthouder en religieus socialist. In Groningen ontdekte hij ook de wereld van de beeldende kunst, op een door Johannes Huizinga en anderen georganiseerde expositie van werken van Vincent van Gogh. De jonge Nieweg nam zelf tekenlessen bij mej. A.A. van Prooijen, lerares aan de Meisjesschool.⁶³ Jaap trouwde met de uit Drachten afkomstige Geertruida (Neine) van der Meulen. Neine kwam uit een welgesteld milieu, dat Jaap in staat stelde om na zijn studie een academisch proefschrift te schrijven. Het onderwerp was de Anglicaanse theoloog F.W. Robertson (1816-1853), een voorloper van het christen-socialisme. Nieweg was ook een bewonderaar van het werk van de Engelse romantische dichter Samuel Taylor Coleridge (1772-1834).

Bij overkomst naar Ter Apel was Nieweg al lid van de vereniging van vrijzinnigen in de provincie Groningen. Daarnaast, en dat mocht wellicht verrassender heten, genoot hij faam als kunstschilder. In Groningen had Nieweg cursussen gevolgd bij de kunstpedagoog Hendrik Bremmer. Deze had hem gestimuleerd om ook zelf te gaan tekenen en schilderen. Bremmer was in Nederland een van de eerste bewonderaars van het werk van Vincent van Gogh. Het expressionisme maakte op Nieweg diepe indruk. 'Wat ik daar hoorde was mij als een openbaring. Alles wat sluimerend was werd wakker gemaakt', zei hij. Het doel van de kunst was volgens Bremmer om iets van de spirituele dimensie van de werkelijkheid te laten zien.⁶⁴ Het beroep op Nieweg betekende voor de liberale gemeente Klooster Ter Apel een toenadering tot de sociaal-democratie. De jonge predikant en schilder genoot van het statige gebouwte rond het klooster, maar zocht ook de veenderijen op. Net als Van Gogh eertijds in Nieuw-Amsterdam raakte Nieweg onder de indruk van het turfland en het arbeidersvolk dat daar leefde en werkte. Zowel in zijn artistieke werk als in zijn prediking gaf hij blijk van affectie voor deze mensen:

De schilderkunst betekende voor hem evenzeer een middel om te kunnen getuigen van zijn religieuze gezindheid. In zijn onderwerpenkeuze gaf hij blijk van zijn betrokkenheid bij de moeilijkheden en het leed van de mensen om hem heen. Als model zocht hij vaak degenen die door een hard leven getekend waren, maar hun innerlijke waardigheid hadden behouden.⁶⁵

Ruim honderd jaar na Koppius had Ter Apel weer een uitgesproken natuurliefhebber als predikant. De verbinding met de levende natuur werd ditmaal niet gelegd via wetenschap en botanie, maar

⁶³ Renske van der Linde-Beins, 'Jakob Nieweg', in: *Infobulletin Wishem* 11 nr. 3 (nov. 1997), 10-11.

⁶⁴ Liesbeth de Jong, 'Jakob Nieweg: van predikant tot kunstenaar', in: *Centraal Weekblad* LV nr. 23 (8-6-2007).

⁶⁵ Renske van der Linde-Beins, 'Jakob Nieweg', 12.